Etelä-Savon hyvinvointialue ELOISA

9.11.2026

Sosiaalipalvelujen vuoden 2027 talousarvioesitykseen sisältyvä esitys, kehitysvammaisten työtoiminnan työosuusrahan lakkauttaminen

Ennakkovaikutusten arviointi

Esitys kehitysvammaisten työtoiminnan työosuusrahan lakkauttamisesta 1.1.2027 on tehty Etelä-Savon hyvinvointialueen vammaispalveluissa osana vuoden 2027 talousarviovalmistelua. Esitystä perustellaan sillä, että työosuusraha ei ole lailla säädelty etuus. Hyvinvointialueelle tulisi ehdotuksen toteutuessa 286 000 €:n säästö. Kaikkiaan sosiaalipalveluissa on 5,8 miljoonan euron sopeutustavoite vuodelle 2027.

Koonti:

Esityksellä saavutetaan 286 000 euron vuotuinen toimintamenojen säästö, mutta sillä on samanaikaisesti välittömiä kielteisiä vaikutuksia kehitysvammaisten työtoimintaan osallistuvien asiakkaiden talouteen. Työosuusrahan poistaminen voi vähentää työtoimintaan osallistumisen kannustavuutta ja sitä kautta heikentää joidenkin asiakkaiden osallisuutta. Vaikutuksen merkittävyys korostuu, koska muutos kohdistuu erityistä tukea tarvitsevaan asiakasryhmään. Toimenpiteen tosiasiallinen nettosäästö riippuu siitä, aiheuttaako muutos työtoimintaan osallistumisen vähenemistä tai muun tuen ja palvelujen tarpeen kasvua. Mikäli työosuusraha lakkautetaan, vaikutuksia asiakkaiden osallistumiseen, osallisuuteen ja muun tuen tarpeeseen tulee seurata systemaattisesti. Samalla tulee vahvistaa asiakkaiden mahdollisuuksia siirtyä työtoiminnasta tuettuun ja palkalliseen työhön silloin, kun se on asiakkaan toimintakyvyn ja tavoitteiden perusteella mahdollista.

Yhdenvertaisuus- ja vammaisvaikutusten arviointi

Esityksen ennakkovaikutusten arviointi käynnistettiin osana yt-neuvotteluprosessia ja talousarvion sopeuttamista. Asiakasryhmän haavoittuvuus edellyttää yhdenvertaisuus- ja vammaisvaikutusten arviointia. Voidaan kysyä, heikentääkö ratkaisu tosiasiallisesti asiakkaiden mahdollisuutta osallistua työtoimintaan?

Työosuusraha on asiakkaalle kannustin työtoimintaan osallistumiseen ja toisaalta osa toimeentuloa, se voi merkitä myös mahdollisuutta käyttää rahaa haluamallaan tavalla. Työosuusraha voi olla osittain rinnasteinen palkkaan ja merkitä osallisuutta. Päätöksen vaikutukset

olisivat asiakkaisiin välittömät ja päätös voisi aiheuttaa työtoiminnasta pois jäämiseen. Tämä voisi aiheuttaa osallisuuden heikentymistä ja yksinäisyyttä sekä lisätä muuta palvelujen tarvetta.

Toisaalta työosuusraha voi jarruttaa kehitysvammaisen henkilön pääsyä niin sanottuihin oikeisiin töihin. Kehitysvammaisten osallistuminen oikeisiin työtehtäviin on asia, johon yhteiskunnassa kannustetaan myös työnantajia. Tällöin työstä maksetaan palkkaa ja tehty työ on tasavertaista muihin palkansaajiin nähden ja parhaimmillaan kehitysvammainen henkilö on tasa-arvoisessa asemassa muihin nähden.

Päätöksellä ei arvioida olevan merkittäviä alue- tai paikallistaloudellisia vaikutuksia.

Vaikutukset palveluihin: epävarma / mahdollisesti kielteinen

Työtoiminnan lakisääteisyys ja työosuusrahan maksamisen lakisääteisyys ovat eri asioita. Työosuusrahan poistaminen ei sellaisenaan poista asiakkaan palvelun tarvetta.

Keskeinen riski onkin:

286 000 € säästö työosuusrahassa ≠ välttämättä 286 000 € nettosäästö palvelujärjestelmässä.

Jos osallistuminen vähenee, on arvioitava:

- syntyykö muuta päiväaikaisen tuen tai toiminnan tarvetta
- lisääntyykö muun sosiaalisen tuen tarve
- vaikuttaako työtoimintaan osallistumisen väheneminen asiakkaiden toimintakykyyn tai osallisuuteen
- muuttuuko toimintakeskusten käyttöaste tai toiminnan järjestämisen kustannustehokkuus.

Talousvaikutus: +286 000 €/vuosi, mutta nettovaikutukseen liittyy epävarmuutta

Välitön talousarviovaikutus:

+286 000 €/vuosi

Toimenpiteellä saavutetaan arviolta 286 000 euron vuotuinen suora säästö. Nettosäästöön liittyy epävarmuutta, koska työosuusrahan poistamisen vaikutusta työtoimintaan osallistumiseen ja mahdollisesti syntyvään muun tuen tarpeeseen ei voida tässä vaiheessa euromääräisesti arvioida.

Henkilöstövaikutukset: vähäinen / välillinen

Suoraa vaikutusta henkilöstön tarpeeseen työosuusrahan poistamisen ei arvioida aiheutuvan